

О.А. Сич

кандидат економічних наук, доцент

Львівського національного університету імені Івана Франка

вул. Університетська, 1, м. Львів, 79000, Україна

E-mail: olga.sych@lnu.edu.ua, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9322-8105>**РЕВІТАЛІЗАЦІЯ ЯК СКЛАДОВА СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ МІСТА**

Ревіталізація - ключове завдання, що вимагає комплексного підходу. Це не тільки збереження пам'яток, реконструкція старих будинків або фрагментів міського простору, а й процес, що характеризується комплексністю та тривалістю, основною метою якого є відновлення економіки в поєднанні з заходами щодо вирішення соціальних і екологічних проблем території. Завдання цього процесу - гарантувати розвиток міст. Ревіталізація – звільнення деградованих (або депресивних) територій від кризи за допомогою проектів, які об'єднують дії для добробуту місцевої громади, простору і місцевої економіки (в цілому), територіально сфокусовані і здійснюються у співпраці з місцевою громадою. Аналіз законодавства в сфері регіональної політики дозволяє стверджувати, що не існує стратегічних документів, які висвітлюють розвиток міст і включають програму ревіталізації як складову, яка повинна стати головною віссю всієї стратегії їх розвитку. Запропонований у дослідженні глосарій дає визначення основним термінам ревіталізації та окреслює відмінність програми ревіталізації від програми регіонального розвитку і може бути застосований при розробці стратегій розвитку територій. Успіх програми ревіталізації потребує якісного правового інструментарію, закріплення на законодавчому рівні, що дозволить чітко визначити умови створення таких програм, а також гарантуватиме фінансування програми ревіталізації відповідно до стратегій розвитку міста чи регіону. Програма ревіталізації як ключова складова стратегії розвитку територій повинна містити визначену мету; окреслений масштаб її реалізації; детальний опис інструментарію та фінансового забезпечення, а також передбачати широкі громадські обговорення та включеність усіх зацікавлених сторін до реалізації програми. Для підвищення ефективності програм ревіталізації необхідно вдосконалити нормативно-правове регулювання; забезпечити узгодженість процесів ревіталізації не лише зі стратегіями розвитку, а й просторовою політикою; створити набір фінансових інструментів для забезпечення органів місцевого самоврядування диверсифікованими фінансовими ресурсами; гарантувати правову та фінансову безпеку заходів з ревіталізації.

Ключові слова: ревіталізація, деградовані райони, стратегія міста, регіональна стратегія розвитку.**JEL Classification:** O19, O20, R11, R58.

Постановка проблеми. Розвиток сучасних українських міст, як великих, так і малих потерпає від низки проблем, які становлять загрозу як поточному, так і майбутньому функціонуванню їх територій та потребують запровадження проектів їх відновлення. Ці проблеми стосуються, серед іншого, явищ безробіття, фізичної деградації, соціального відчуження, криміналізації, економічної деградації міста.

Ці проблеми є наслідком відсутності ефективної та раціональної політики розвитку міст з включенням до їх складу програм ревіталізації. У нинішній ситуації необхідність розробки методики та інструментарію, що дозволять отримати певну сталу та успішну модель процесів ревіталізації, а саме відновлення деградованих територій, що постраждали від надмірної або неправильної експлуатації міських територій, набуває все більшого значення. Ревіталізація має стосуватися не лише покращення умов життя в містах та якості громадського простору, а й стати інструментом підвищення конкурентоспроможності міст на регіональному та загальнодержавному рівнях.

Важливість проблеми ревіталізації має вагоме підтвердження в стратегічних документах та планах фінансування Європейського Союзу. В країнах ЄС не одне десятиліття відбувається розробка системних рішень для ревіталізації цілих міських районів.

Аналіз останніх досліджень. Ревіталізація – це відповідь на виклики сталого розвитку. Вона тісно пов'язана з його концепцією та принципами, таким чином є важливим елементом

нової парадигми оновлення міського простору та розробки правил його охорони з погляду всіх трьох аспектів: екологічного, соціального та економічного. Значення ревіталізації стало актуальним ще в 50-их роках XX століття і зросло на початку XXI століття. Раніше кошти на ревіталізаційні заходи, спрямовані на відновлення міського простору, надходили з державних програм і становили символічні суми. Однак програми ревіталізації стають дедалі актуальнішими та масштабнішими, а це, в свою чергу потребує законодавчого закріплення та фінансового забезпечення.

Проблематика ревіталізації в її соціально-економічному трактуванні є доволі новою для вітчизняної науки. Термін застосовується в біотехнологіях на означення процесів регенерації та в архітектурі для характеристики заходів, пов'язаних з реновацією будівель. В Кембриджському словнику ревіталізація трактується як процес відновлення розвитку, росту, успішності (Cambridge Dictionary, 2020). Теоретичну основу дослідження склали праці зарубіжних вчених Білєрта А. (Billert, 2005), Качмарек С. (Kaczmarek, 2001), Лірі М. та Маккарті Дж. (Leary & McCarthy, 2013). Опрацювання десятка законодавчих актів у сфері державного стимулювання розвитку території продемонструвало існування нормативно-правової прогалини в питанні механізму цілеспрямованого впливу на деградовані міські території (Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні», 1997; Закон України «Про місцеві державні адміністрації», 1999; Закон України «Про стимулювання розвитку регіонів», 2005; Закон України «Про транскордонне співробітництво», 2004; Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності», Закон України «Про державні цільові програми», 2011; Закон України «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України», 2004; Закон України «Про Генеральну схему планування території України», 2000; Закон України «Про засади державної регіональної політики», 2015).

В Таблиці 1 проаналізовано закони України, що визначають засади місцевого розвитку з точки зору формування стратегій міст та програм їх розвитку.

Як видно з Таблиці 1, на сьогодні в Україні не існує конкретних положень правових актів, головною метою яких було б визначити види та засади діяльності, що може проводитись на місцевому та регіональному рівнях, відсутнє законодавство, яке би створило правову базу для процесів ревіталізації, тобто оновлення міських територій, забезпечення стабільної фінансової участі державних та приватних партнерів, а також визначило б фінансові інструменти для цього процесу.

Спираючись на дослідження польських науковців можна стверджувати, що ревіталізація – це «певна послідовність запланованих заходів, спрямованих на відновлення економіки та зміну просторової та функціональної структури деградованих районів міста. Це процес, який може бути застосований до міських районів різного цільового призначення, таких як промислові, військові, порти, житлові будинки, транспортна інфраструктура» (Kaczmarek, 2001).

У працях зарубіжних вчених відображено важливість та системність ревіталізації (Leary & McCarthy, 2013), у той час як діюче законодавство в Україні фокусується на «ручному» управлінні та вирішенні точкових завдань регіонального розвитку. Далі буде показано, що програма ревіталізації – це необхідна складова стратегії розвитку територій, яка потребує нових підходів до стратегічного планування як на загальнодержавному, так і на місцевому рівні.

Мета дослідження – окреслити понятійний апарат програми ревіталізації, а також вказати місце ревіталізації в стратегії міста та регіональних стратегіях розвитку.

Методи дослідження, які використовуються у статті: аналіз літературних джерел, законів та документів, що мають стратегічне значення для процесу ревіталізації; порівняння вітчизняного та зарубіжного досвіду здійснення ревіталізації; узагальнення особливостей та сфер впровадження ревіталізації.

Основні результати дослідження. Ревіталізація – це не лише збереження пам'яток, реконструкція старих житлових будинків чи фрагментів міського простору, але процес, що характеризується всебічністю та довгою тривалістю, основною метою якого є насамперед економічне відновлення у поєднанні з заходами щодо вирішення соціальних та екологічних проблем. Завдання цього процесу – гарантувати розвиток міст. Тому ревіталізація вимагає комплексного підходу, що стає можливим в межах створення та реалізації окремого розділу стратегії розвитку територій.

Таблиця 1

Законодавче регулювання програм розвитку територій

Закон України	Висвітлення питань, дотичних до розвитку територій
«Про місцеве самоврядування в Україні» від 21 травня 1997 року № 280/97-ВР	Визначення компетенції місцевих громад самостійно вирішувати проблеми місцевого значення
«Про місцеві державні адміністрації» від 9 квітня 1999 року № 586-XIV	Визначення повноваження місцевих адміністрацій у виконанні програм місцевого та регіонального соціально-економічного розвитку
«Про стимулювання розвитку регіонів» від 08.09.2005 № 2850-IV	Визначення термінів «депресивна територія» та «промисловий регіон», як таких, що можуть претендувати на додаткове фінансування з бюджету. Окреслення засад стимулювання розвитку регіонів
«Про транскордонне співробітництво» від 24 червня 2004 року № 1861-IV	Укладання угод про транскордонне співробітництво для спільного вирішення та фінансування територій, що входять в зону співпраці або єврорегион.
«Про регулювання містобудівної діяльності» від 17 лютого 2011 року № 3038-VI	Визначення порядку розробки та екологічної експертизи містобудівної документації.
«Про державні цільові програми» від 18 березня 2004 року № 1621-IV	Визначення державних цільових програм як основного методу фінансування
«Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України» від 23 березня 2000 року № 1602	Визначення порядку здійснення прогнозів та розробки програм соціально-економічного розвитку
«Про Генеральну схему планування території України» від 7 лютого 2002 року №3059-III	Визначення завдань перспективного розвитку населених пунктів з метою забезпечення їх сталого розвитку залежно від їх розміру та місцезнаходження.
«Про засади державної регіональної політики» від 5 лютого 2015 року № 156-VIII	Визначення засад регіональної політики, окреслення вимог до регіональних стратегій розвитку

Джерело: опрацьовано автором (за даними Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», 1997; Закону України «Про місцеві державні адміністрації», 1999; Закону України «Про стимулювання розвитку регіонів», 2005; Закону України «Про транскордонне співробітництво», 2004; Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності», Закону України «Про державні цільові програми», 2011; Закону України «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України», 2004; Закону України «Про Генеральну схему планування території України», 2000; Закону України «Про засади державної регіональної політики», 2015)

Як правило, саме так слід розуміти ревіталізацію – як процес подолання кризових явищ в деградованих (чи депресивних) районах через проекти, що інтегрують дії задля добробуту місцевої громади, простору та місцевої економіки (цілісно), територіально сконцентровані та проводяться у співпраці з місцевою громадою. Мета ревіталізації – це структурна зміна в певній сфері міської життєдіяльності, яка полягає не лише у підвищенні якості життя та естетичних цінностей, але в першу чергу у відновленні економічної та соціальної активності. Це означає, що до основних особливостей ревіталізації, що відрізняють її від інших коригувальних дій, належать, серед іншого: - чітко визначена мета вжитих дій; - реакція на кризу шляхом визначення районів та кризових зон; - включення та участь місцевих партнерів, серед інших від громадського, неурядового, ділового секторів та участі мешканців територій, що підлягають ревіталізації; - складність і довга тривалість процесу ревіталізації.

Слід пам'ятати, що ревіталізація не включає точкові завдання. Характерною її особливістю є багатовекторність. Тому можна сказати, що синергія вписана в цей процес, а програма вжитих дій є узгодженою та точно визначеною не лише з точки зору одержувачів, але й довгострокових ефектів, що позитивно впливають на всю громаду.

Особливо слід зазначити складність самого процесу ревіталізації. Існує багато груп стейкхолдерів – зацікавлених сторін, які часто представляють протилежні інтереси, такі, як місцева влада, мешканці та бізнес.

В Таблиці 2 пропонується понятійний апарат для окреслення основних термінів ревіталізації.

Стратегії міста зазвичай представляють собою документи, що конкретизують цілі та напрями соціально-економічного розвитку, що мають задовольняти потреби мешканців, суттєво впливаючи на покращення якості життя в певній місцевості. Важливим елементом стратегій розвитку є встановлені та охарактеризовані операційні цілі, в яких визначаються пріоритети та найважливіші завдання, поряд із методами їх фінансування.

Таблиця 2

Термінологія ревіталізації

Терміни	Визначення
Державні програми ревіталізації	це комплексні, інтегровані, місцеві, багаторічні програми, ініційовані місцевою владою та спрямовані на здійснення технічної, соціальної та економічної діяльності відповідно до принципів територіальної згуртованості та охорони навколишнього середовища в межах міст чи їх районів, де присутні кризові явища.
Територія, що потребує ревіталізації	міський район, що піддався кризовим явищам (деградовані території, постіндустріальні та післявоєнні території та ін.)
Ревіталізація	означає процес просторових, технічних, соціальних та економічних змін, а також діяльність, яка проводиться в інтересах суспільства, метою якої є виведення району з кризової ситуації, відновлення його колишніх функцій та створення умов для подальшого розвитку з використанням його ендегенних особливостей.
Інструменти ревіталізації	Засоби та заходи, розроблені, прийняті та координовані місцевою владою чи ОТГ щодо території, технічних пристроїв, суспільства та економіки, спрямовані на виведення району (території) з кризи та створення умов для подальшого розвитку.
Територія, охоплена програмою ревіталізації	територія, для якої була розроблена та впроваджена програма ревіталізації, включаючи всю або частину району, що перебуває в умовах кризи.
Проект ревіталізації	означає сукупність заходів, які є частиною програми ревіталізації, реалізовані на певній території в конкретний час із конкретними витратами та результатами.
Територія проекту ревіталізації	означає ту частину території, району чи об'єктів нерухомості, де має бути реалізований проект ревіталізації.
Мета ревіталізації	задоволення об'єктивних потреб місцевої громади шляхом відновлення колишніх функцій деградованих районів та створення умов для їх подальшого розвитку.
Координатор ревіталізації	означає фізичну чи юридичну особу, якій довірено управління програмою ревіталізації або її частиною.
Рада з ревіталізації	означає орган, утворений для забезпечення соціального контролю над розробкою та впровадженням процесу ревіталізації.

Джерело: авторська розробка

Тому вони повинні враховувати питання ревіталізації, що є за визначенням довгостроковою програмою і важливим, якщо не найважливішим елементом стратегії місцевого соціально-економічного розвитку. Варто зазначити, що не зважаючи на очевидні переваги стратегічного планування розвитку значна частина міст України не має власної стратегії і може розраховувати лише на включення у стратегію області окремим рядком (у кращому випадку). Інакше – місто змагається з проблемами самотужки, вирішуючи лише поточні завдання, не має стратегічного бачення, а отже програє в майбутньому.

В європейських країнах, зокрема Польщі, більшість міст мають плани містобудування, в яких райони, що демонструють ознаки деградації, позначені як такі, що потребують особливої уваги. Це пов'язано, серед іншого, з можливістю отримання коштів з джерел ЄС. У той же час важливо, щоб у цих документах був зв'язок між планом ревіталізації частини міста та стратегією розвитку міста в цілому. Відсутність зв'язків між цими двома документами, які займають важливе місце у функціонуванні міста, може спричинити багато проблем, починаючи від нормативно-правових і звершуючи фінансовими.

Окрім того, проект ревіталізації повинен створюватися в контексті адаптації існуючих програм та інструментів у сфері будівництва, житла, просторового планування та охорони навколишнього природного середовища відповідно до принципів постійного та збалансованого розвитку, а також до європейських та міжнародних стандартів, що впливають з них. Зокрема, Європейською політикою згуртованості робиться акцент на принципі створення і реалізації

програм розвитку «знизу-вгору». Цей принцип передбачає ініціювання та обґрунтування проектів на місцевому рівні, безпосередніми зацікавленими сторонами чи їх агентами. Тому програми ревіталізації (див. табл.1) ініціюють спільноти через місцеву владу, а їх підтримка та фінансування може відбуватись на загальнодержавному рівні чи із залученням міжнародних донорів.

Як правило, існує три основні сфери процесу ревіталізації, які слід враховувати в контексті розроблених стратегій розвитку – це охорона спадщини, соціальна інтеграція, і найголовніше, економічна активізація.

Для кожної зі сфер повинні бути визначені цілі, які визначають дії, що формують складові ревіталізації. До прикладу, це можуть бути технічні, містобудівні та архітектурні, екологічні та соціально-економічні цілі. Останні безпосередньо пов'язані з діями, що вживаються для оздоровлення економіки та підвищення рівня життя місцевої громади.

Існують також різні способи фінансування самого процесу ревіталізації. Зазвичай джерела фінансування діляться на дві великі групи:

- публічні джерела, а саме гранти, міжнародне фінансування, зокрема кошти ЄС, що реалізуються в рамках регіональних операційних програм, ресурси загальнодержавні та місцевої влади;

- приватні джерела, тобто кошти бізнесу, кошти фізичних осіб або асоціацій, об'єднань мешканців.

Процес ревіталізації передбачає формування не лише правових механізмів, що гарантують належний розвиток міст, але й акумуляцію коштів, що виділяються на реалізацію заходів. Недостатня увага до важливості фінансово-економічних інструментів для фінансування всього процесу може викликати багато проблем, причому не лише виконавчих, але й концептуальних. Тому вважаємо за потрібне розробити відповідний регламент – алгоритм здійснення ревіталізації.

Завданням регламенту є, в першу чергу, впорядкування та систематизація питань, що охоплюють багато заходів із ревіталізації, які не узгоджуються між собою. Муніципалітети як відповідальні суб'єкти у цій справі позбавлені не лише достатніх повноважень, але й економічних інструментів, щоби бути в змозі всебічно планувати та здійснювати процеси ревіталізації. Тому в регламенті варто чітко визначити набір інструментів, якими можуть користуватися органи місцевого самоврядування: - по-перше, підготовка належним чином складеного плану, який висвітлить джерела фінансування ревіталізації; - по-друге, пошук коштів з усіх можливих джерел; - по-третє, довгостроковий прогноз планових надходжень.

Слід також підкреслити, що точно визначений перелік фінансових інструментів є важливим через те, що саме місцева влада, згідно з положеннями чинного законодавства, відповідає за програми розвитку, а також розробку проекту ревіталізації деградованої міської території та подальшу реалізацію завдань, окреслених проектом. Це актуалізує використання довгострокового фінансового планування, спрямованого на деталізацію виконання бюджету та гарантування безперервності фінансування інвестицій, які є частиною цього процесу. Варто звернути увагу на типові внутрішні фінансові інструменти, характерні для процесу ревіталізації – місцеві податки, рентні платежі, позики, кредити або облігації, а також зовнішні інструменти, що включають кошти іноземного походження. Визначення додаткових джерел або способів їх отримання від громадських організацій, наприклад, дозволить диверсифікувати джерела та покращить можливості фінансування.

З досвіду сусідньої Польщі бачимо (Billert, 2005; Kaczmarek, 2001), що на місцевому рівні використовуються фінансові інструменти прямого та непрямого впливу, наприклад, підвищення діючих ставок податку на нерухомість або введення більш високої річної норми амортизації для житлових та нежитлових приміщень, розташованих у так званій спеціальній зоні ревіталізації.

Однак, в польському законодавстві не існує податкових пільг чи інших фінансових вигод для інвесторів та приватних зацікавлених сторін, що беруть участь у проектах ревіталізації. Вважаємо, що податкові пільги є дієвим інструментом стимулювання інвестиційної діяльності, тому запровадження пільг на місцевому рівні з майнового оподаткування (податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки та земельний податок) для об'єктів ревіталізації активізує надходження приватного капіталу.

Важливо в процесі ревіталізації розробити правила узгодження програм ревіталізації з довгостроковими фінансовими планами та прогнозами міст. Ця необхідність виправдана насамперед ключовим характером ревіталізації розвитку міста та необхідністю забезпечити завершення як розпочатих, так і запланованих інвестицій у цю сферу. Ревіталізація має бути системним рішенням, пов'язаним не лише із залученням до цього процесу місцевих ресурсів, а й із спробою активізації місцевої громади та повного залучення влади, бізнесу, усіх стейкхолдерів до реалізації програми розвитку міста.

Тому можна стверджувати, що ревіталізація повинна бути однією з ключових програм, що реалізується в межах прийнятої стратегії розвитку. Це означає, що програми ревіталізації нерозривно пов'язані з концепцією стратегічного розвитку міст, що є відповіддю на виклики сталого розвитку. Тому вони повинні інтегрувати соціальні, екологічні та економічні, а також просторові та функціональні елементи.

В Україні є ряд прикладів успішної реалізації програм ревіталізації публічних просторів та занедбаних постіндустріальних будівель (фабрик, заводів, депо і т.д.). Однак, ці проекти реалізувались точково, без прив'язки до стратегії розвитку території, за рахунок грантового фінансування або участі приватного капіталу. Тому варто наголосити на «підводних каміннях» - перешкодах, що виникають в процесі реалізації програм ревіталізації, зокрема це:

- відсутність свідомого встановлення цілей для проведених заходів, підготовки проектів без всебічної діагностики ситуації на території, що потребує ревіталізації;
- використання програм ревіталізації лише як інструменту для отримання грантових коштів, а не формулювання реальних дій для покращення ситуації в кризовій зоні;
- недостатня комплексність проведених заходів, зведення ревіталізації до будівельного процесу, ігнорування соціальних факторів при підготовці та здійсненні процесів ревіталізації;
- відсутність необхідної координації між державними установами при розробці програм ревіталізації (служби охорони пам'яток, соціальної допомоги, центрів зайнятості тощо);
- відсутність стійкості та безперервності ревіталізаційних заходів місцевою владою (які часто проводяться лише тоді, коли є можливість отримання зовнішніх коштів).

Висновки. Підводячи підсумок, варто зазначити, що наразі не існує стратегічних документів, які б висвітлювали розвиток міст та включали програму ревіталізації як складову, що має стати головною віссю всієї стратегії.

Запропонований у дослідженні глосарій дає визначення основним термінам ревіталізації та окреслює відмінність програми ревіталізації від програми регіонального розвитку і може бути застосований при розробці стратегії розвитку територій. Успіх програми ревіталізації потребує якісного правового інструментарію, закріплення на законодавчому рівні, що дозволить чітко визначити умови створення таких програм, а також гарантуватиме фінансування програми ревіталізації відповідно до стратегії розвитку міста чи регіону.

Програма ревіталізації як ключова складова стратегії розвитку територій повинна містити визначену мету; окреслений масштаб її реалізації; детальний опис інструментарію та фінансового забезпечення, а також передбачати широкі громадські обговорення та включеність усіх зацікавлених сторін до реалізації програми.

Для підвищення ефективності програм ревіталізації необхідно: вдосконалити нормативно-правове регулювання; забезпечити узгодженість процесів ревіталізації не лише зі стратегіями розвитку, а й просторовою політикою; створити набір фінансових інструментів для забезпечення органів місцевого самоврядування диверсифікованими фінансовими ресурсами; гарантувати правову та фінансову безпеку заходів з ревіталізації.

Література

1. Revitalization. Cambridge Dictionary. URL: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/revitalization>. (дата звернення: 24.08.2020).
2. Billert A. Centrum Staromiejskie w Zarach. Problemy, metody i strategie rewitalizacji. URL: http://www.zary.pl/PL/39/72/Problemy_rewitalizacji_Centrum_Staromiejskiego_w_Zarach_/k/ (дата звернення: 24.08.2020).
3. Kaczmarek S. Rewitalizacja terenów przemysłowych. Nowy wymiar w rozwoju miast. Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, 2001. 133 s.
4. The Routledge Companion to Urban Regeneration / In Eds. Leary M.E., McCarthy J. London: Routledge. 2013. 616 p. DOI: <https://doi.org/10.4324/9780203108581>.

5. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 року № 280/97-ВР. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97>. (дата звернення: 24.08.2020).
6. Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 9 квітня 1999 року № 586-XIV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14>. (дата звернення: 24.08.2020).
7. Про стимулювання розвитку регіонів: Закон України від 08.09.2005 № 2850-IV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2850-15>. (дата звернення: 24.08.2020).
8. Про транскордонне співробітництво: Закон України від 24 червня 2004 року № 1861-IV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-15>. (дата звернення: 24.08.2020).
9. Про регулювання містобудівної діяльності: Закон України від 17 лютого 2011 року № 3038-VI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3038-17>. (дата звернення: 24.08.2020).
10. Про державні цільові програми: Закон України від 18 березня 2004 року № 1621-IV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1621-15>. (дата звернення: 24.08.2020).
11. Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України: Закон України від 23 березня 2000 року № 1602. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1602/00>. (дата звернення: 24.08.2020).
12. Про Генеральну схему планування території України: Закон України від 7 лютого 2002 року №3059-III. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3059-3>. (дата звернення: 24.08.2020).
13. Про засади державної регіональної політики: Закон України від 5 лютого 2015 року № 156-VIII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156/15>. (дата звернення: 24.08.2020).

References

1. Revitalization. Cambridge Dictionary. Retrieved from: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/revitalization>. (in English)
2. Billert, A. (2005). The ancient urban center in Zary. Problems, methods and strategies of revitalization. Retrieved from: http://www.zary.pl/PL/39/72/Problemy_rewitalizacji_Centrum_Staromiejskiego_w_Zarach_/k/. (in Polish)
3. Kaczmarek, S. (2001). *Revitalization of post-industrial areas. A new dimension in urban development*. Lodz: Publishing House of the University of Lodz. (in Polish)
4. Leary, M.E., McCarthy, J. (Eds.). (2013). *The Routledge Companion to Urban Regeneration*. London: Routledge. doi: <https://doi.org/10.4324/9780203108581>.
5. On local self-government in Ukraine: Law of Ukraine (1997). Retrieved from: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97>. (in Ukrainian)
6. On local state administrations: Law of Ukraine (1999). Retrieved from: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14>.
7. On stimulating the development of regions: Law of Ukraine (2005). Retrieved from: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2850-15>.
8. On cross-border cooperation: Law of Ukraine (2004). Retrieved from: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-15>.
9. On regulation of urban planning activities: Law of Ukraine (2011). Retrieved from: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3038-17>.
10. On state target programs: Law of Ukraine (2004). Retrieved from: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1621-15>.
11. On state forecasting and development of programs of economic and social development of Ukraine: Law of Ukraine (2000). Retrieved from: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1602/00>.
12. On the General scheme of planning of the territory of Ukraine: Law of Ukraine (2002). Retrieved from: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3059-3>. (in Ukrainian)
13. On the principles of state regional policy: Law of Ukraine (2015). Retrieved from: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156/15>. (in Ukrainian)

Olga Sych

Ph.D.(Economics), Associate Professor

Ivan Franko National University of Lviv

1 Universytetska Str., 79000, Lviv, Ukraine

E-mail: olga.sych@lnu.edu.ua, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9322-8105>

REVITALIZATION AS A COMPONENT OF URBAN STRATEGY

Revitalization is a key challenge of modern city that requires an integrated approach. This is not only the preservation of monuments, the reconstruction of old houses or fragments of urban space, but a process, that is characterized by comprehensiveness and long duration, the main purpose of which is primarily economic

recovery combined with measures to address social and environmental problems. The task of this process is to guarantee the development of cities. Revitalization means the release of degraded (or depressed) areas from the crisis through projects that integrate actions for the well-being of the local community, space and local economy, territorially concentrated and carried out in cooperation with the local community. The elaboration of the legislation in the field of regional policy allowed to state that at present there are no strategic documents that would cover the development of cities and include the revitalization program as a component that should become the main axis of the whole strategy. The glossary proposed in the study defines the main terms of revitalization and outlines the difference between the revitalization program and the regional development program and can be used in the territorial development strategies. The success of the revitalization program requires high-quality legal tools, consolidation at the legislative level, which will clearly define the conditions for the creation of such programs, as well as guarantee funding for the revitalization program in accordance with the development strategies of the city or region. The revitalization program as a key component of the territorial development strategy should contain a specific goal, outline the scale of its implementation, give a detailed description of the tools and financial support, as well as have broad public discussions and the involvement of all stakeholders in the implementation of the program. To increase the effectiveness of revitalization programs it is necessary to improve legal regulation; ensure consistency of revitalization processes not only with development strategies, but also with spatial policy; create a set of financial instruments to provide local governments with diversified financial resources; to guarantee legal and financial security of revitalization measures.

Keywords: revitalization, degraded districts, strategy of the city, regional development strategy.

JEL Classification: O19, O20, R11, R58.

О.А. Сыч

кандидат экономических наук, доцент

Львовский национальный университет имени Ивана Франко

ул. Университетская, 1, г. Львов, 79000, Украина

E-mail: olga.sych@lnu.edu.ua, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9322-8105>

РЕВИТАЛИЗАЦИЯ КАК СОСТАВЛЯЮЩАЯ СТРАТЕГИИ РАЗВИТИЯ ГОРОДА

Ревитализация - ключевая задача, требующая комплексного подхода. Это не только сохранение памятников, реконструкция старых домов или фрагментов городского пространства, но и процесс, характеризующийся комплексностью и длительностью, основной целью которого является восстановление экономики в сочетании с мерами по решению социальных и экологических проблем. Задача этого процесса – гарантировать развитие городов. Ревитализация - освобождение деградированных (или депрессивных) территорий от кризиса посредством проектов, которые объединяют действия для благосостояния местного сообщества, пространства и местной экономики (в целом), территориально концентрируются и осуществляются в сотрудничестве с местным сообществом. Анализ законодательства в сфере региональной политики позволил утверждать, что не существует стратегических документов, освещающих развитие городов и включающих программу ревитализации как составляющую, которая должна стать главной осью всей стратегии. Предложенный в исследовании глоссарий дает определение основным терминам ревитализации и определяет отличие программы ревитализации от программы регионального развития и может быть применен при разработке стратегий развития территорий. Успех программы ревитализации требует качественного правового инструментария, закрепление на законодательном уровне, что позволит четко определить условия создания таких программ, а также гарантировать финансирование программы ревитализации согласно стратегии развития города или региона. Программа ревитализации как ключевая составляющая стратегии развития территорий должна содержать определенную цель; очерченный масштаб ее реализации; детальное описание инструментария и финансового обеспечения, а также предусматривать широкие общественные обсуждения и включенность всех заинтересованных сторон в реализацию программы. Для повышения эффективности программ ревитализации необходимо усовершенствовать нормативно-правовое регулирование; обеспечить согласованность процессов ревитализации не только со стратегиями развития, но и с пространственной политикой; создать набор финансовых инструментов для обеспечения органов местного самоуправления диверсифицированными финансовыми ресурсами; гарантировать правовую и финансовую безопасность программ ревитализации.

Ключевые слова: ревитализация, деградированные районы, стратегия города, региональная стратегия развития.

JEL Classification: O19, O20, R11, R58.